

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLYI TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT ARHITEKTURA – QURILISH UNIVERSITETI

“KELISHILGAN”
o‘quv ishlari bo‘yicha prorektor
M.T. Shodmonqulov
Ro‘yxatga olindi: № 111A.
«29» avgust 2025 yil

TARIXIY BINOLAR TAHLILI

FAN DASTURI

Bilim sohasi: 700000-Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari.
Ta‘lim sohasi: 730000-Arxitektura va qurilish.
Ta‘lim yo‘nalishi: 60730100- Arxitektura (turlari bo‘yicha)

Kurs ma'lumotlari
Course Information Form

Modul kodi Code ARX3050	O'quv yili 2025-2026	Semestr 6	ECTS – Kreditlar 6-semestr -3		
Modul turi majburiy	Ta'lim tili O'zbek/rus		Auditoriya soatlari		Mustaqil ta'lim (soat/hafta) Independent Education (hour/week)
Fan nomi Title	Jami yuklama	Ma'ruza (soat/hafta) Lecture (hour/week)	Amaliy (soat/hafta) Practical (hour/week)	Laboratoriya (soat/hafta) Laboratory (hour/week)	
Tarixiy binolar tahlili	90	1	2	-	3

Dastlabki shart Prerequisite	Yo'q None
--	---------------------

Semestr Semestr	bahor
---------------------------	--------------

Kurs tili Course language	O'zbek, Uzbek, rus
O'quv kursi Level of Course	Uchinchi kurs Second Cycle
Ta'lim yo'nalishi	60730100- Arxitektura
Kurs toifasi Course Category	Asosiy Core Courses
Dars shakli Mode of Delivery	An'anaviy (Yuzma – yuz muloqot) Face – to - face

Ma'sul kafedra Owner academic unit	Arxitektura
Kursga ma'sul Cours Coordinator	Fozilova Z.Q.
O'qituvchilar Instructor(s)	Nurmurodova Y., Karimova N., Bobomurodova M.
Yordamchilar Asistant(s)	

Fanni o'qitishdan maqsad Course objectives	Tarixiy binolarni saqlash bo'yicha seminar talabalarni qurilgan merosni o'qish va tahlil qilishga o'rgatadi, loyihaga dastlabki bilim yo'lini o'rganish uchun vositalar va usullarni taklif qiladi, har bir bo'lim turli miqyosda (shahar, arxitektura va batafsil) sharhlaydi. Seminar tabiatni muhofaza qilish va binolarni o'rganishga multidisipliner yondashuvni o'rganadi, geometrik tadqiqotlardan tortib materiallarni o'rganishgacha, qarish va shikastlanish naqshlarini tan olishdan tortib, materiallarning o'zini saqlash usullarigacha. Qurilish elementlari (devorlar, pollar, gumbazlar, tomlar va boshqalar) tarixiy binolarda qo'llaniladigan materiallar va qurilish texnikasi haqida umumiy bilim nuqtai nazaridan ham, o'rganilayotgan binoning o'ziga xos xususiyatlari bilan bog'liq holda ham tekshiriladi. Ushbu trening restavratsiyani loyihalash masalalarini (qayta foydalanish, konsolidatsiya va h.k.) chuqurroq
--	---

	hal qilish uchun samarali asos yaratadi.
Fanning mazmuni Course content	O'lchash va hujjatlashtirish usullari, o'lchash va tarixiy o'lchash usullari tushuntiriladi. Binoni loyihalash tamoyillari, yuk ko'tarish tizimi, materiallari va qurilish texnikasi, uslubiy xususiyatlari va tarixiy jarayondagi o'zgarishlari nuqtai nazaridan tushunish va ularni professional tilda ifodalash yoritilgan.
Tavsiya qilingan yoki talab qilinadigan adabiyotlar ro'yxati Recommended Or Required Reading	Asosiy adabiyotlar: 1. Po'latov X. O'zbekiston arxitektura yodgorliklari. Darslik. T.2009 2. SHNQ 2.07.01-03 3. SHNQ 1.03.02-04 4. Руи Гонсалес де Клавихо. Дневник путешествия..., – С.107. 5. Шарафиддун Али Яздий . Зафарнома. – Тошкент, 1997. 6. Булатов М.С. Геометрическая гармонизация в архитектуре Средней Азии IX-XVI в .-М.,1978 . 7. Ахмедов М.К. Ўрта Осиё меъморчилиги тарихи. – Т.,1995. 8. X.I.Kayumov, Z.Q.Fozilova. Shaharlar rekonstruksiyasi. Darslik, Samarqand 2025 9. Градостроительство. Планировка и застройка городских и сельских поселений (дата обращения 07.09.2015). 10. X.I.Kayumov. Проектирование многофункциональных зданий. Учебное пособие. Самарканд 2024 11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-son "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi qonun.
Tavsiya etilgan qo'shimcha dastur komponentlari Recommended Optional Program Components	12. Oxunbay, Z., Tarixiy muhitni muhofaza qilish va tiklash, YEM nashrlari, Istanbul, 1996. 13. Hakkı Eldem, S., Turk uyi, TAÇ fondi nashriyoti, Istanbul, 1984. Chetintaş, S., Surveying. 14. Günay, R., Yog'och tuzilmalar, muammolar va echimlar, Birsen nashriyoti, Istanbul, 2002.

Kursni o'rganish natijalari Course learning outcomes		
1	talabalar binolarni multidisipliner tahlil qilish uchun asosiy tushunchalar va vositalarni bilishadi va tushunishadi.	
2	mavjud binolarni binoning moddiyligi, qarish va degradatsiya hodisalari bo'yicha tahliliy baholashni o'tkazish orqali olgan bilimlarini qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi.	
3	bino sifatini to'g'ri ko'rsatuvchi grafik dizaynlar, matnlar va og'zaki taqdimotlarga tarjima qiladilar.	
4	Saqlanishi kerak bo'lgan tarixiy binoning dizayn tamoyillari, tuzilishi, moddiy va uslubiy xususiyatlarini aniqlash qobiliyati	
5	diagnostika, loyihalash va amaliy tadqiqotlarni ishlab chiqish bo'yicha ko'rsatmalarni aniqlash uchun tahlil va o'rganish dasturini ishlab chiqish va mavjud muammolar bo'yicha ko'rsatmalar berish imkoniyatiga ega bo'ladi.	
Haftalik mavzular va tegishli tayyorgarlik ishlari Weekly Subjects and Related Preparation Studies		
Hafta Week	Ma'ruza mavzular Themes	Resurslar Related preparation
1.	Kirish, Dars mazmuni, tushunchalar haqida qisqacha ma'lumot	1 - adabiyot (I-bob)
2.	O'lchov usullari haqida ma'lumot berish	1,4,7-adabiyotlar
3.	O'lchov usullari II, strukturaning eskizini chizish va suratga olish haqida ma'lumot berish	1,6,7-adabiyotlar

4.	Bino tarixi haqida ma'lumot berish	1, 5, 7, - adabiyotlar
5.	Qurilish elementlari (devorlar, pollar, gumbazlar, tomlar va boshqalar) tarixiy binolarda qo'llaniladigan materiallar va qurilish texnikasi haqida umumiy bilim nuqtai nazaridan ham, o'rganilayotgan binoning o'ziga xos xususiyatlari bilan bog'liq holda ham tekshirish <i>Umberto Menikali, tarixiy qurilish materiallari: an'anaviy materiallar texnologiyasi va foydalanish, nashriyot: Carocci, nashr yili: 1992, ISBN: 9788843008490</i>	7-adabiyot (II bob), 3-adabiyot (I bob)
6.	Arxitektura tadqiqoti modulining integratsiyasi tezkor usullardan foydalangan holda geometrik suratga olish texnikasi <i>Stefano F. Musso, Tarixiy binolarni tiklash va tiklash, Nashriyotchi: EPC libri, Nashr yili: 2004, ISBN: 9788863107227</i>	1, 7, - adabiyotlar
7.	Yog'och-g'ishtli binolardagi buzilish va o'zgarishlarni tahlil qilish, loyihani qayta ko'rib chiqish	7, 1 - adabiyotlar
8.	Bino, qurilish texnikasi va materiallari nuqtai nazaridan, binoning fasadini o'rganish, materiallarni qayta ishlash, qurilish elementlari va buzilishlar, bino tahlili	7, 1 - adabiyotlar
9.	Bino, qurilish texnikasi va materiallari nuqtai nazaridan, binoning fasadini o'rganish, materiallarni qayta ishlash, qurilish elementlari va buzilishlar, bino tahlili	1,7, - adabiyotlar
10.	tanlangan tarixiy binoning o'ziga xosligini baholash, Loyihani qayta ko'rib chiqish: Fasadda material tahlili	3,7,8, - adabiyotlar
11.	Namunaviy loyihalar bilan tarixiy muhitni tahlil qilish, Loyihani qayta ko'rib chiqish: Fasadda buzilish va tashqi ta'sirlar tahlili + bino tahlili	1,7,8, - adabiyotlar
12.	Fotoplanlar va iloji bo'lsa, ortofotolar va ularga tegishli vektorizatsiya yaratish uchun tasvirlar binoning ayrim qismlari uchun fotogrametrik tarzda qayta ishlash <i>Amedeo Bellini (tahrirlangan), Conservation Techniques, Nashriyotchi: Anjeli, Nashr yili: 2001, ISBN: 9788820497767</i>	1, 7,8, - adabiyotlar
13.	Binolarning buzilish va tashqi ta'sirlar tahlili	1,7,8 - adabiyotlar
14.	Binolarning buzilish va tashqi ta'sirlar tahlili	1,2 - adabiyotlar
15.	Binolarning buzilish va tashqi ta'sirlar tahlili	7,2 - adabiyotlar

Haftalik mavzular va tegishli tayyorgarlik ishlari

Weekly Subjects and Related Preparation Studies

Hafta Week	Amaliy mavzular Themes	Resurslar Related preparation
1.	Kirish, Dars mazmuni, tushunchalar haqida qisqacha ma'lumot, uy vazifalari uchun tushuntirishlar, o'quv guruhlarini shakllantirish	1 - adabiyot (I-bob)
2.	O'lchov usullari I, Ishlanadigan strukturani tanlash	1,4,7-adabiyotlar
3.	O'lchov usullari II, strukturaning eskizini chizish va suratga olish	1,6,7-adabiyotlar
4.	Bino tarixi, imorat tarzining chizmasi	1, 5, 7, - adabiyotlar
5.	An'anaviy qurilish elementlari, loyihani qayta ko'rib chiqish	7-adabiyot (II bob), 3-adabiyot (I bob)
6.	O'rganilayotgan inshootning suratlar va qavat rejasi chizmasi	1, 7, - adabiyotlar
7.	Yog'och-g'ishtli binolardagi buzilish va o'zgarishlarni tahlil qilish, loyihani qayta ko'rib chiqish	7, 1 - adabiyotlar
8.	Bino, qurilish texnikasi va materiallari nuqtai nazaridan, binoning fasadini o'rganish, materiallarni qayta ishlash, qurilish elementlari va buzilishlar, bino tahlili + batafsil chizma (Bino fasadi, M: 1/20-1/50)	7, 1 - adabiyotlar
9.	Bino, qurilish texnikasi va materiallari nuqtai nazaridan, binoning fasadini o'rganish, materiallarni qayta ishlash, qurilish elementlari va buzilishlar, bino tahlili + batafsil chizma (Bino fasadi, M: 1/20-1/50)	1,7, - adabiyotlar
10.	Yakuniy topshiriq taqdimoti: Kurs o'qituvchilari tomonidan tanlangan tarixiy binoning o'ziga xosligini baholash, Loyihani qayta ko'rib chiqish:	3,7,8, - adabiyotlar

	Fasadda material tahlili (tashqi ko'rinish, M: 1:20-1:50)	
11.	Namunaviy loyihalar bilan tarixiy muhitni tahlil qilish, Loyihani qayta ko'rib chiqish: Fasadda buzilish va tashqi ta'sirlar tahlili + bino tahlili (tashqi ko'rinish, M: 1:20-1:50)	1,7,8, – adabiyotlar
12.	Fasad chizmalari + material, vaqt va buzilish-aralashuv tahlillari (tashqi ko'rinish, M: 1:20-1:50)	1, 7,8, - adabiyotlar
13.	Baholash, Yakuniy topshiriqni tuzatish	1,7,8 - adabiyotlar
14.	Baholash, Yakuniy topshiriqni tuzatish	1,2 - adabiyotlar
15.	Mavzuni takrorlash va ilovalar	7,2 – adabiyotlar

Baholash jarayoni Evaluation System		
Mashg'ulot turi Activities	Soni Number	Baholash Percentage of Grade
Laboratoriya ishi Laboratory		
Amaliy ish (qo'shimcha vazifa) Application		
Kurs ishi Field work		
Maxsus kurs amalyoti (ish joyida) Special course internship (work placement)		
Testlar Quizzes / studio critics		
Uyga vazifani baholash Homework assignments		
Ijodiy ish (taqdimot) Presentations / jury		
Loyiha ishi Project		
Seminar Seminar / workshop		
Oraliq nazorat Mid -Terms	2	60
Yakuniy nazorat Final	1	40
O'zlashtirish ko'rsatgichi Percentage of in – term studies		60
Yakuniy imtihon bahosi Percentage of final examination		40
Jami Total		100
Mustaqil ta'lim mavzulari		
1	Madaniy meros obyektlarini muhofaza qilish va ulardan foydalanish sohasidagi davlat boshqaruvi	
2	Madaniy meros obyektlarini davlat tomonidan muhofaza qilish	
3	Madaniy meros obyektlarini umumjahon madaniy merosi ro'yxatiga kiritish	
4	Madaniy meros obyektlarini asrash chora-tadbirlari	
5	Madaniy meros obyektlariga egalik qilish, ulardan foydalanish va ularni tasarruf etish	

6	Hududlarni rivojlantirish va qurilishni rejalashtirish bo'yicha shaharsozlik hujjatlari
7	Hududlarni rivojlantirish va qurilishni rejalashtirish bo'yicha shaharsozlik hujjatlari
8	Tarixiy shaharlarni modernizatsiya qilish sohasidagi hujjatlar
9	Tarixiy shaharlarni modernizatsiya qilish sohasidagi hujjatlar
10	Tarixiy shaharlarni modernizatsiya qilish sohasidagi hujjatlar
11	Tarixiy shaharlarda turar joy binolarini shakllantirish chora tadbirlari
12	Tarixiy shaharlarda umumshahar yadrosini saqlash chora tadbirlari
13	Tarixiy shaharlarda transport tizimini takomillashtirish borasidagi chora tadbirlari
14	Tarixiy shaharlarda turizmni rivojlantirish sohasidagi chora tadbirlari
15	Tarixiy shaharlarda turizmni rivojlantirish sohasidagi chora tadbirlari

ETS taqsimoti ECTS workload table			
Topshiriqlar Activities	Soni Number	Davomiyligi (soat) Duration (hour)	Umumiy yuklama Total workload
Mashg'ulot soati Course hours	15	1	15
Laboratoriya ishi Laboratory			
Amaliy ish (qo'shimcha vazifa) application	15	2	30
Kurs ishi Field work			
Mustaqil ta'lim (maslahat) Study hours out of class	15	3	45
Maxsus kurs amalyoti (ish joyida) Special course internship (work placement)			
Uyga vazifani baholash Homework assignments			
Testlar / Viktorina Quizzes / studio critics			
Loyiha ishi Project			
Ijodiy ish (taqdimot) Presentations / seminar			
Oraliq nazorat Mid – terms (Examination +Examination prep. Duration)			
Yakuniy nazorat (nazorat va nazoratga tayyorlanish soati) Final (examination +examination prep.Duration)			
		Jami yuklama Total workload	90
		Jami yuklama / 30 (soat) Total workload / 30(h)	90/30=3
		Kredit	3

ECTS credit	
Qo'shimcha eslatmalar Extra Notes	Yo'q\ (bor bolsa yoziladi) None
Fan uchun ma'sul: Course Coordinator:	Fozilova Z.Q. – SamDAQU “Arxitektura yodgorliklari rekonstruksiyasi va restovratsiyasi” kafedrası katta o'qıtuvchısı
Taqrizchilar: Reviewers:	Jurayeva E.E. – SamDAQU “Arxitektura yodgorliklari rekonstruksiyasi va restovratsiyasi” kafedrası dotsenti Kayumov X.I. - Geofundamentproekt MCHJ bosh maslahatchısı

Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan 2025-yil uchun tasdiqlangan xalqaro e'tirof etilgan tashkilotlarning reytingida top 300 talikka kiruvchi Italiyaning Politecnico di Milano universiteti (QS-98,THE-201-250, ARWU-201-250) ning “Tarixiy binolarni saqlanish studiyasi” fan dasturlari tahlil qilinib ushbu asosda fan dastur ishlab chiqildi. “Tarixiy binolar tahlili” fanining dasturi tayyorlanib fanning mazmuni, kursni o'rganish natijalari va 3 ta mavzusi yangilandi.

https://www11.ceda.polimi.it/schedaincarico/schedaincarico/controller/scheda_pubblica/SchedaPublic.do?&evn_default=evento&c_classe=857865&_pj0=0&_pj1=0fe552bc86b4c50f97d7467d762dfed2

Fan dasturi Mirzo Ulug'bek nomidagi Samarqand davlat Arxitektura-qurilish universitet kengashining 2025 yil ____-avgustdagi ____-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.

Kafedra mudiri:

Mirzayev D.M.

Tuzuvchilar:

Fozilova Z.Q.

Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti “Madaniy meros obyektlarini asrash” fakulteti “60730100- Arxitektura” ta’lim yo’nalishi uchun tayyorlangan “Tarixiy binolar tahlili ” fanining namunaviy fan dasturi uchun

ICHKIT AQ RIZ

Ushbu fan dasturi Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti, Madaniy meros obyektlarini asrash fakultetida “60730100- Arxitektura” kunduzgi ta’lim yo’nalishiga 2025-2026 o’quv yili uchun ishlab chiqilgan.

Fan dasturida fanni o’qitishning asosiy vazifalari, fanning mazmuni va uni o’qitish metodlari, texnologiyalari, o’qitish natijasida shakllanadigan umummadaniy va kasbiy kompetensiyalar qisqa va lo’nda bayon qilingan.

Dasturda har bir mavzuga ajratilgan ma’ruza, mashg’ulotlar soatlari miqdori mavzuni asosiy mazmun va mohiyatini talabalarga auditoriya va studiyoda sinflarida yetkazish uchun yetarli deb hisoblayman.

Mavjud o’quv adabiyotlari, internet tarmog’ manbalari, elektron axborot resurslari, zamonaviy dasturiy vositalar ta’lim-tarbiya jarayonini tashkil etish va samaradorligini oshirishda zamonaviy kompyuter texnologiyalarida, shu jumladan Tarixiy yodgorliklarni va tarixiy shaharlarni o’rganishda tarixan shakllanishini o’rganib zamonaviy arxitekturada qo’llashda va amaliyotda qo’llay olishni o’rganish ko’nikmalarga ega bo’lishni o’z ichiga olgan. “60730100- Arxitektura” ta’lim yo’nalishlari uchun tuzilgan “Tarixiy binolar tahlili” fanining namunaviy fan dasturi ta’lim dasturlariga qo’yilgan talablarga mos keladi va undan ta’lim jarayonida foydalanish mumkin.

“Arxitektura yodgorliklari rekonstruksiya va restovratsiyasi” kafedrası arx.f.d.Phđ

Jo’rayeva E.E

Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti “Madaniy meros obyektlarini asrash” fakulteti “60730100- Arxitektura” ta’lim yo’nalishi uchun tayyorlangan “Tarixiy binolar tahlili ” fanining namunaviy fan dasturi uchun

TASHIQI T A Q R I Z

Ushbu fan dasturi Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti, Madaniy meros obyektlarini asrash fakultetida “60730100- Arxitektura” kunduzgi ta’lim yo’nalishiga 2025-2026 o’quv yili uchun ishlab chiqilgan.

Fan dasturida fanni o’qitishning asosiy vazifalari, fanning mazmuni va uni o’qitish metodlari, texnologiyalari, o’qitish natijasida shakllanadigan umummadaniy va kasbiy kompetensiyalar qisqa va lo’nda bayon qilingan.

Dasturda har bir mavzuga ajratilgan ma’ruza, mashg’ulotlar soatlari miqdori mavzuni asosiy mazmun va mohiyatini talabalarga auditoriya va studiy o sinflarida yetkazish uchun yetarli deb hisoblayman.

Mavjud o’quv adabiyotlari, internet tarmog’ manbalari, elektron axborot resurslari, zamonaviy dasturiy vositalar ta’lim-tarbiya jarayonini tashkil etish va samaradorligini oshirishda zamonaviy kompyuter texnologiyalarida, shu jumladan Tarixiy yodgorliklarni va tarixiy shaharlarni o’rganishda tarixan shakllanishini o’rganib zamonaviy arxitektura qo’llashda va amaliyotda qo’llay olishni o’rganish ko’nikmalarga ega bo’lishni o’z ichiga olgan. “60730100- Arxitektura” ta’lim yo’nalishlari uchun tuzilgan “Tarixiy binolar tahlili” fanining namunaviy fan dasturi ta’lim dasturlariga qo’yilgan talablarga mos keladi va undan ta’lim jarayonida foydalanish mumkin.

“Geofundament” MCHJ
bosh maslahatchisi

X.I.Kayumov